

‘ORGANISATION-SCHMELT’

arbeidskrachten in handen trachtten te krijgen – in elk geval wekte hun optreden grote wrevel bij het *Reichssicherheitshauptamt* dat zoveel mogelijk Joden wilde uitroeien en de overigen in Auschwitz en Majdanek (en hun *Aussenkommandos*) wenste te concentreren. Het gehele jaar '43 door vond achter de schermen een groot touwtrekken plaats met Schmelt's resterende *Zwangsarbeitslager* als inzet; het *Reichssicherheitshauptamt* won die strijd: per 1 april '44 werd de *Organisation-Schmelt* geheel opgeheven en werden die resterende kampen hetzij aan het Auschwitz-complex, hetzij aan Gross-Rosen toegevoegd.

★

Wat wij in het voorafgaande uiteenzetten¹, was certijds aan nagenoeg allen van de ruim drieduizendvijfhonderd uit Westerbork gedeporteerden die in Kosel moesten uitstappen, onbekend. Zij merkten slechts dat zij, na al of niet in Kosel mishandeld te zijn, in een kamp belandden van waaruit zij in de regel korte tijd tewerkgesteld werden (dat was dan een *Durchgangslager*), voordat zij naar andere kampen overgebracht werden waar zij hun ‘definitieve’ bestemming als werkkracht kregen. Overplaatsingen kwamen evenwel frequent voor en na enige tijd belandden bijna duizend van de uit Westerbork afkomstige Joden in het kamp te Blechhammer van waaruit zij bij de bouw van de al genoemde fabriek voor synthetische benzine ingezet werden.

Het kamp te Blechhammer droeg, zou men kunnen zeggen, een ‘internationaal’ karakter, maar in de *Zwangsarbeitslager* waarin de leden van de Kosel-groep eerst terecht kwamen, troffen zij hoofdzakelijk Joden uit Opper-Silezië aan: *Ostjuden*, Poolse Joden.² Die Poolse Joden spraken Jiddisj, waren meestal hun leven lang straatarm geweest, hadden zich aan

¹ Hoofdzakelijk op grond van gegevens in H.G. Adler: *Der verwaltete Mensch, Studien zur Deportation der Juden aus Deutschland* (1974), p. 229–30, en in het *Vorläufiges Verzeichnis der Konzentrationslager und deren Aussenkommandos*, p. XXV–VI, van de *International Tracing Service* (1969), aangevuld door gegevens uit het ‘Verslag’ (29 april 1948) van Paul Herz; deze, die op 28 september '42 uit Westerbork werd gedeporteerd, klom op tot de positie van *Lagerältester* in Gogolin waardoor hij, ook doordat dit een *Durchgangslager* was, veel meer inzicht kreeg in de organisatie het geheel dan de meeste overige leden van de Kosel-groep. ² In geografische zin waren het Duitse Joden geworden: Opper-Silezië was in september '39 door Duitsland geannexeerd; wij zullen desondanks de benaming ‘Poolse Joden’ aanhouden.